

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN
Postboks 325
1502 MOSS

Oslo, 13.05.2022

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2019/8479

Saksbehandler:
Rita Vigdis Hansen

Behov for krav om nitrogenfjerning for avløpsrensaneanlegg med tilknytning til Oslofjorden

I lys av den alvorlige situasjonen i Oslofjorden må alle kommuner og IKS som tilhører en omfattende tettbebyggelse innenfor Oslofjordens nedbørsfelt, forvente at det vil komme krav om nitrogenfjerning ved utslipp av kommunalt avløpsvann. Samtidig er tilstanden i fjorden så alvorlig at den pågående innsatsen på avløpsområdet med å følge opp allerede eksisterende krav for å oppnå bedre og mer stabil fjerning av organisk materiale fra avløpsvannet, ikke må stoppe opp. Det er også behov for at flest mulig kommuner med utslipp direkte til Oslofjorden eller sidefjorder starter prosjektering av nitrogenfjerning før de formelt får krav om det. Fosfor- og nitrogenfjerning vil i praksis være en forutsetning for at industribedrifter som har prosessavløpsvann med høyt innhold av organisk materiale og næringssalter kan ha påslipp til kommunale avløpsrensaneanlegg eller IKS i stedet for egne behandlingsanlegg.

Vi viser til forespørsler mottatt fra flere statsforvaltere om hvordan behovet for å redusere nitrogentilførslene til Oslofjorden skal følges opp videre.

Bakgrunn

Store deler av forurensningsforskriftens avløpsdel er en implementering av EUs avløpsdirektiv som Norge er forpliktet til å etterleve som en del av EØS-avtalen. Det medfører at i de tilfeller hvor det avdekkes at nitrogen i en eller annen kjemisk form kan bidra til økt eutrofiering, er Norge forpliktet til å sikre at kommunalt avløpsvann gjennomgår nitrogenfjerning.

Minimumskravet til nitrogenfjerning i direktivet gjelder for tettbebyggelser med potensiell utslippsstørrelse større enn 10 000 BOF₅ pe (artikkel 5, pkt. 2). Også for kommunalt avløpsvann fra oppstrøms tettbebyggelser over samme grense skal det stilles krav om nitrogenfjerning, dersom disse påvirker eutrofisituasjonen i resipienten (artikkel 5, pkt.5).

At et krav om nitrogenfjerning kan bli relevant, framgår allerede av forurensningsforskriften kap. 11, vedlegg 1, kriterier for områdeinndeling og hva som er følsomt område. For elvemunninger, viker, fjorder og andre sjøområder som har dårlig vannutskifting, eller som mottar store mengder næringsstoffer, skal fosfor og/eller nitrogen fjernes fra utslipp fra omfattende tettbebyggelse med mindre det påvises at fjerning ikke vil ha noen innvirkning på eutrofieringen. Med

utgangspunkt i disse kriteriene vil en gjennomgang av områdeinndelingen sannsynligvis føre til endringer i forurensningsforskriftens rensekrav.

I forurensningsforskriften kap. 14 stilles det ikke krav til nitrogenfjerning for andre renseanlegg enn de som hadde fått krav om det før 1.1.2007 selv om tettbebyggelsen har utvidet seg, jf. § 14-6. Intensjonen var å videreføre det som var innført, til dels med betydelige statlige tilskuddsmidler, av krav i tillatelser til nitrogenfjerning. Statsforvalterne kan likevel stille krav om nitrogenfjerning for enkelte tettbebyggelser og renseanlegg der dette er nødvendig innenfor de rammene som følger av forurensningsloven § 11 og § 18.

Nytt faglig grunnlag

NIVA og Havforskningsinstituttets utredning av behovet for å redusere tilførslene av nitrogen til Ytre Oslofjord som ble publisert i juni 2021 (rapport l.nr.7723-2022), bidrar til å gi et nytt faglig grunnlag for å kreve nitrogenfjerning. Rapporten forelå i oppdatert versjon i mars i år.

I rapporten pekes det på at det er klare overkonsentrasjoner av nitrogen i Ytre Oslofjord, og at nitrogentilførslene til fjorden kommer fra egne virksomheter, og da særlig jordbruk og kommunalt avløp. For biotilgjengelig nitrogen, utgjør jordbruk 43 % av de samlede tilførslene til Ytre Oslofjord, bakgrunnsavrenningen bare 14 % og kommunalt avløp hele 34 %.

Rapporten konkluderer med at dette er et regionalt problem for hele Ytre Oslofjord, og at det er et betydelig behov for å redusere nitrogentilførslene til fjorden. At nitrogentilførsler er kritiske for tilstanden i Indre Oslofjord, ble konstatert på 1990-tallet og var bakgrunnen for etablering av nitrogenfjerningstrinn ved renseanleggene med utslipp til denne delen av Oslofjorden.

Den inndelingen i vannforekomster som er brukt i rapporten ble gjort av hensyn til tilførselsberegningene. Imidlertid skjer det en transport mellom områdene, og det gjør at i vurderinger av miljøpåvirkning må Ytre Oslofjord ses på som én resipient.

Miljødirektoratets anbefaling om videre oppfølging

Miljødirektoratet understreker at tilstanden i fjorden er så alvorlig at det trengs reduksjon i alle tilførsler til Oslofjorden som kan føre til eutrofi, og det så raskt som mulig. Dette innebærer at der statsforvalteren allerede har gitt krav for å oppnå bedre og mer stabil fjerning av organisk materiale fra avløpsvannet for å oppfylle sekundærrensekravet, må dette arbeidet ikke stoppe opp. I slike tilfeller anbefaler vi at statsforvalteren følger opp disse f.eks. gjennom veiledning og/eller pålegg om å utrede tilpasning til nitrogenfjerning. Blant annet kan statsforvalteren vurdere å varsle om at krav om nitrogenfjerning vil bli vurdert eller vil bli gitt ved neste 10 års revisjon av tillatelsen. Hensikten er å få kommuner og interkommunale avløpsselskap (IKS) til å starte arbeidet med å planlegge endring av renseanlegget til også å omfatte nitrogenfjerning før kravet er formelt stilt i tillatelse eller revidert forskrift.

Samtidig ser vi at de anlegg som etablerer nitrogenfjerning oppnår betydelig bedre rensing av organisk materiale enn det som følger av sekundærrensekravet, noe som vil forsterke den positive effekten av nitrogenfjerning ytterligere. **Dersom det vil være mulig å etablere nitrogenfjerning i tillegg til sekundærrensing ved et eksisterende anlegg innenfor en rimelig utvidet tidsfrist, kan det være grunnlag for å innvilge kommunen eller IKSet**

forlenget frist basert på en konkret og forpliktende framdriftsplan som del av søknaden.

Dette kan imidlertid forutsette snarlig oppfølging fra statsforvalteren.

For de kommuner og IKS som uansett må bygge nye renseanlegg eller gjennomføre omfattende ombygginger av eksisterende, ber vi statsforvalterne innenfor hele nedbørsfeltet til Oslofjorden om å vurdere krav om nitrogenfjerning.

Forventninger til kommuner og interkommunale avløpsselskap

Både økninger i en tettbebyggelses geografiske utstrekning og potensielle utslippsstørrelse, herunder endringer i arealbruken etter plan- og bygningsloven, kan føre til behov for økt rensekapasitet. I tillegg kan endringer i klassifiseringen av de enkelte resipientområdene og ny kunnskap om resipienttilstand føre til endrede rensekraav for en kommune eller interkommunalt avløpsselskap (IKS). Dette er mekanismer som allerede ligger inne i dagens avløpsregelverk. Dette innebærer at alle kommuner og IKS som tilhører en omfattende tettbebyggelse innenfor Oslofjordens nedbørsfelt i løpet av en periode på f.eks. 10-20 år må være forberedt på endringer i rensekraavene. Som nevnt foreligger det et nytt kunnskapsgrunnlag om tilstanden i Oslofjorden som tilsier at nitrogenfjerning vil være nødvendig ved flere renseanlegg.

Ettersom det er en kommunal oppgave å sørge for oppsamling og behandling av kommunalt avløpsvann fra tettbebyggelser, er det kommunene selv, evt. i samarbeid med andre kommuner, som må ta høyde for mulige endringer i rensebehov ved etablering av et renseanlegg. Dette gjelder enten endringen utløses av endrede rensekraav fra myndighetene eller økt belastning som følge av ny arealbruk i kommunen. Det blir også opp til kommunen selv eller IKSet å velge hvordan de best kan utnytte eksisterende bygningsmasse etablert til rensing av avløpsvann. For eksempel om det vil være mulig å utnytte flere renseanlegg i en seriekobling for å etterkomme alle rensekraav, bygge nye renseanlegg hvor ikke alle rensebasseng tas i bruk med det samme eller liknende løsninger for å sikre både ønsket om fleksibilitet ift. økt boligbygging, etablering av nye arbeidsplasser o.l., og kostnadseffektiv bruk av kommunale investeringer i et lengre tidsperspektiv.

Vi vil også påpeke at fosfor- og nitrogenfjerning i praksis vil være en forutsetning for å kunne opprettholde påslipp fra industribedrifter som har prosessavløpsvann med høyt innhold av organisk materiale og næringssalter til kommunale avløpsrenseanlegg. Bedrifter som omfattes av Industriutslippsdirektivet kan søke om utsatt frist for å etterkomme rensekraav dersom de kan dokumentere at kommunen eller IKSet innen rimelig tid vil etterkomme kraavene til nitrogenfjerning og evt. fosforfjerning. Miljødirektoratet vil derfor oppfordre til samarbeid på tvers av kommuner og mellom kommuner og industribedrifter om å etablere bærekraftige renseløsninger i deres region.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Signe Nåmdal
avdelingsdirektør

Cecilie Kristiansen
seksjonsleder

Kopi til:

STATSFORVALTEREN I AGDER
STATSFORVALTAREN I ROGALAND
STATSFORVALTAREN I VESTLAND
STATSFORVALTEREN I TRØNDELAG
STATSFORVALTEREN I NORDLAND
STATSFORVALTEREN I TROMS OG FINNMARK
Norsk Vann BA

Postboks 504	4804	ARENDAL
Postboks 59	4001	Stavanger
Njøsavegen 2	6863	LEIKANGER
Postboks 2600	7734	Steinkjer
Postboks 1405	8002	Bodø
Statens hus	9815	Vadsø
Vangsvegen 143	2317	HAMAR